

Narava in človek

v svoji pravi složnosti.

Spisal Živkov.

Sedaj pa še nekaj iz ptičjega pogovora nekih dveh učenih mož.

„Kukavica me zelo zanimiva po vsem, kar sem slišal. Ta prečudna tica je prava zagonetka, je očividna skrivnost, pa se torej tudi dá uganiti. Jeli ni taka pri dosti rečeh! Okoli nas je vse sam čudež in vsaka navadna reč skrivnost. Poglejmo bčele! Letajo po med uro daleč in vsakokrat drugam. Sedaj leté proti zahodu na cvetečo repišo, potem proti severu na pisano livado, sedaj drugam na cvetečo ajdo ali deteljo, ter pa v daljno hosto na lipe in smereke. Kdo pa jim pravi, da tū in tam sedaj kaj najdejo? Kdo jim zopet kaže nazaj v njih uljnak in ul! kakor po nevidljivi cesti leté sim ter tje — vendar pa ne vemo, kaj jih napotuje. Jednaka je pri škerjancu. Pe-vaje se vzdiguje v podnebne višave nad nezmerno setev, ktera v vetru nemirno plava, val valu čisto podoben, in vendar se vselej na ravnost k mladičem spusti, in nikdar ne zgreši gnjezdica. Vse to nam je na videz očitno, pa znotranje vodilo nam je zakrito.

Taka je pri kukavici. Vemo, da sama ne valí, temuē leže svoja jajca drugim tičem v gnjezda, namreč penici, pastaričici, kalinu, taščici in kraljiču. Vemo tudi, da so to sami zaževkavci in ne zernjejedci, in morajo to biti, ker kukavica le zaževke je in bi zernjejedec ne mogel mlade kukavice rediti. Kako pa spozná kukavica, da so to sami zaževkavci, ker so si močno različni kakor po podobi, tako tudi po barvi, glasu in klicu? Potem, od kod pa to, da kukavica vé in sme svoja jajca in mladiče polagati v gnjezda, ktera so si po obliki, sestavi, toploti, suhoti in vlažnosti popolnoma različna? (Čisto na vskriž.)

Penica si dela gnjezdo iz suhih travic in nekih žimic brez strehe in zavetja, tako rahlo, da jo vsak mráz in veter prešinja, in vendar se mladi kukavici dobro prilaga. Kraljič nasproti si stavi iz maha, bilja in listja prav terdno gnjezdice, znotraj z raznim perjem in volno lepo mehko postlano, gori pridno pokrito, s tako malo luknjico, da tanki tiček ravno vun in noter more. Zdi se, da v tej zavečeni blazinici poletne sopa-

rice ni zdobreti; pa mladi kukaviči to prav dobro dene. Kako različno je gnjezdo žolte pastarice! Ona živi kraj vode po vlažnih tratah, si med bičjem v vlažni zemlji spraska jamico, ktero s travico nekaj potrosi, in v tem hladnem mokrotnem gnjezdu se valí in godnjá kukavičica; pa tudi ta kraj ji izverstno streže. Kakošna tica pa je to, da ji v prerahi mladosti ne škoduje ne suša in vlaga, ne mraz in soparica, kar bi slednjega drugega tiča umorilo? In kako vé kukavica, da njenim mladičem vse to ne škoduje, ker sama pozneje ne sterpi zime in mokrote?

Ravno to je skrivnost za nas. Povejte pa, če ste zapačili, kako pa spravlja kukavica svoja jajca v kraljičevo gnjezdo, ktero ima tako tesno luknjo, da sama ne more notri?

Zleže je, sem rekel, na suh kraj, in jih spravi s kljunom notri. Menim, da tudi pri drugih gnjezdih tako ravná, ker so, če so ravno od zgoraj odperta, vendar z vejicami tako preprežena, da se velika dolgorepna kukavica ne more na gnjezdo uvesti. To si lahko mislimo. Ali kako je to, da kukavica leže strašno majhino jajčice, tako drobno kakor drobne tičice, to je nova zagonetka, ktero občudujemo, pa je ne uganemo. Njeno jajce je le trohico večje od peničinega, in ne sme večje biti, da ga morejo drobne zaževkojedke valiti. To vse je po redu in pametno; ali nerazumljivo in prečudno je, zakaj tu na enkrat stvarnik ukrenja svojo občno postavbo, po kateri se od majcenega kolibriča do velikana štruca jajce vsikdar ravná po velikosti ptičevi. Mi se čudimo in stermimo, ker prenizko stojimo. Iz višega stala bi vidili, da se tudi ta dozdevna iznema vjema s postavbo“.

Novice.

Marski deželni zbor je to leto za poduk v umnem kmetovanji v ljudskih in ponavljavnih šolah dovolil 2000 gold., od kterega denarja je 600 gold. odločenih za učilne pomočke učencem tega poduka, 800 gold. pa za darila tistim ljudskim učiteljem, kateri so se do sedaj posebno prizadevali pri podučevanji v kmetijstvu; ostalih 600 gold. pa je odločenih za darilo tistemu, kdor bo učiteljskim pripravnikom spisal naj boljše knjigo v umnem kmetovanji. To je gotovo dobro delo marskega zbora, kterega naj bi o tem tudi drugod posnemali. „Petica, modrica“!

Na Koroškem je bilo v šolskem letu 1865. v 14 šolskih o-